

SOTE-sopimus eli

Sosiaali- ja terveydenhuollon työ- ja virkaehtosopimus

Jäseninfo kesäkuu 2021

Suomen suurimman alakohtaisen työ- ja virkaehtosopimuksen synnytyt

- *Kevään 2020 työmarkkinakierroksella* sovittiin kokonaan uudesta sopimusalaista eli sosiaali- ja terveydenhuollon työ- ja virkaehtosopimuksesta (SOTE-sopimus) ja sen voimaantulosta alkaen 1.9.2021.
- Samalla sovittiin varhaiskasvatuksen opettajien siirtymisestä opetushenkilöstön sopimukseen (OVTES).
- Uudistukset aiheuttivat muutostarpeita myös yleiseen kunnalliseen virka- ja työehtosopimukseen (KVTES).
- Osapuolet ovat neuvotelleet viime elokuusta lähtien SOTE-sopimuksen määräyksistä ja soveltamisalasta sekä mainituista muista muutoksista kunnalliseen sopimusjärjestelmään. Neuvotteluissa perälautana oli KVTES-määräykset.
- Tämä ei ollut uusi neuvottelukierros, vaan käytännössä viime keväisen ratkaisun toimeenpano.
- Neuvottelutulos kokonaisuudesta syntyi kunta-alan pääneuvotteluryhmässä 2.6.2021.

SOTE-sopimuksen voimaantulo 1.9.2021

- Sosiaali- ja terveydenhuollon työ- ja virkaehtosopimus (SOTE-sopimus) tulee voimaan 1.9.2021. Voimaantulo ei ole sidoksissa sote-uudistuksen etenemiseen.
- Ensimmäinen SOTE-sopimus on voimassa 1.9.2021-28.2.2022.
- Uutta SOTE-sopimusta sovelletaan kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä työskentelevään henkilöstöön.
- Sopimus muistuttaa rakenteeltaan lääkärien virkaehtosopimusta.
- SOTE-sopimus julkaistaan sähköisenä asiakirjana.

SOTE-sopimuksen sisältö

- Allekirjoituspöytäkirja
- Luku I Yleinen osa: osa määräyksistä kirjoitettu auki sopimukseen, osa viittauksella KVTES:iin
- Luku II Palkkaus: kaikki määräykset sopimuksessa
- Luku III Työaika: kaikki määräykset sopimuksessa
- Viittaukset KVTES: luku 1 (2§, 5-10§), luvut IV-VIII sekä liite 16
- Palkkausluvun liitteet 1-3
- Työaikaluvun liite 4

Allekirjoituspöytäkirja

- Sopimuksen voimassaoloaika ja sopimuksen mahdollinen irtisanominen
- Ammattiyhdistysjäsenmaksujen periminen
- Jatkuva neuvottelumenettely
- Sopimuskaudella toimivat työryhmät:
 - Pysyvä sote-ryhmä
 - Palkkaustyöryhmä
 - Työaikatyöryhmä

I luku Yleinen osa

Yleinen osa

- Yleinen osa on toteutettu Lääkärisopimusta (LS) vastaavalla tavalla.
- Osa määräyksistä, jotka ovat itsenäisen työehtosopimuksen kannalta olennaisia, on kirjoitettu auki SOTE-sopimukseen. Näitä ovat määräykset soveltamisalasta (1§), sopimuksen soveltamisesta (2§), työrauhasta (3§) ja paikallisesta sopimisesta (4§). Määräykset vastaavat KVTES:n ja Lääkärisopimuksen määräyksiä.
- Muiden määräysten osalta on viittaukset KVTES I luvun Yleisen osan määräyksiin.
- Soveltamisalamääräyksestä on annettu yksityiskohtaisempia ohjeita sopijaosapuolten yhteisessä Yleiskirjeessä.

1 § Soveltamisala

Tätä työ- ja virkaehtosopimusta (jäljempänä SOTE-sopimus) sovelletaan kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä työskentelevään henkilöstöön, ellei tässä tai muussa kunnallisessa työ- tai virkaehtosopimuksessa ole toisin määrätty.

Soveltamisohje

SOTE-sopimuksen soveltamisalaan kuuluu myös johto-, esimies- ja asiantuntijatehtäviä (ns. hinnoittelemattomat SOTE-sopimuksen liitteen 1 ja 2 mukaiset tehtävät) sekä sairaaloiden sairaala- ja laitoshuoltajat. Ks. myös pöytäkirjamerkintä.

1 § Soveltamisala

Pöytäkirjamerkintä:

Siirrettäessä 1 §:n mukainen henkilöstö Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen piiristä (jäljempänä KVTES) SOTE-sopimukseen 1.9.2021 noudatetaan Virka- ja työehtosopimusta kunnallisen pääsopimuksen jatkamisesta ja eräitä muita määräyksiä (27.5.2020).

Sopimuksen mukaan **SOTE-sopimukseen siirretään KVTES liitteiden 3 ja 4 henkilöstö (ml. sairaaloiden sairaala- ja laitoshuoltajat), sosiaali- ja terveydenhuollon hinnoittelemattomat ryhmät, ml. hinnoittelemattomat esimiehet.**

Jos työntekijä/viranhaltija tekee sekä SOTE-sopimuksen että jonkin toisen kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksen piiriin kuuluvia tehtäviä, tehtävä kuuluu SOTE-sopimuksen piiriin, kun yli 50 % tehtävästä on SOTE-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä.

Ketkä mm. siirtyvät SOTE-sopimukseen

- KVTES liitteiden 3 ja 4 henkilöstö (ml. sairaaloiden sairaala- ja laitoshuoltajat),
- Sosiaali- ja terveydenhuollon hinnoittelemattomat ryhmät, ml. hinnoittelemattomat esimiehet.
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä** kunnissa ja kuntayhtymissä työskentelevät . HUOM! Pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla työskenteleminen (esim. toimisto-, hallinto- tai tukipalvelutehtävissä) ei tee tehtävästä SOTE-sopimukseen kuuluvaa.
- Mikäli kyse ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvasta tehtävästä, tehtävä jää KVTES:n tai muun kunnallisen sopimuksen piiriin.

Ketkä mm. siirtyvät SOTE-sopimukseen

- Opetushoitajat
- Palvelu-alkuiset tehtävänimikkeet (esim. palveluesimies), jos tehtävä on sosiaali- ja terveysalaan kuuluva. Palveluesimiehen tehtävänkuva vois esim. vastata osastonhoitajan tai apulaisosastonhoitajan tehtävää.
- Soten esimiestehtävistä moni on hinnoiteltu ja sitä kautta SOTE-sopimuksessa (esim. ylihoitaja, osastonhoitaja, apulaisosastonhoitaja, ensihoidon kenttäjohtaja tai vanhuspalvelujohtaja). Lisäksi hinnoittelemattomat soten esimiestehtävät siirretään SOTE-sopimukseen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi nykyisessä KVTES liitteessä 3 mainittuja johtavia hoitajia, johtavia ylihoitajia ja hallinto-ylihoitajia ja KVTES liitteessä 4 tarkoitettuja 1 §:ssä tarkoitettuja sosiaalijohtajia, johtavia sosiaali-työntekijöitä (rinnasteinen tehtävä) ja sosiaalihuollon osastopäällikköasemassa olevia.
- Erilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistehtävät, esimerkiksi palveluprosessien suunnitteleminen voi olla luonteeltaan enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon alaa ja sitä kautta kuulua SOTE-sopimukseen.

Ketkä mm. eivät siirry SOTE-sopimukseen

- Ylimmät johtajat kuten kuntayhtymän johtaja tai ison yksikön johtoryhmätason hallinnollinen johtaja (ison yksikön sosiaali- ja terveydenhuollon johtaja, tulosaluejohtaja) ovat edelleen KVTES-sopimuksessa.
- Toimisto- ja hallinnonalan tehtävät kuuluvat edelleen KVTES-sopimukseen.
- Palvelu-alkuiset tehtävänimikkeet, jos tehtävä ei kuulu sosiaali- ja terveystaloon. Selkeästi toimisto- tai hallinnonalaan kuuluva tehtävä jää KVTES:n piiriin.
- Monialainen (yleinen) esimiestehtävä (esimerkiksi hallinnon tai tukipalveluiden esimies) kuuluu edelleen KVTES:n piiriin. Näin ollen esimerkiksi osastonsihteerien esimies voi olla eri sopimuksessa kuin osastonsihtööri.

Soveltamisalan tarkennuksista katso osapuolten yhteinen Yleiskirje.

Muut yleisen osan määräykset

- Seuraavat määräykset on kirjoitettu auki SOTE-sopimukseen. Ne ovat vastaavat kuin KVTES:n ja Lääkärisopimuksen määräykset:
 - 2 § Sopimuksen soveltaminen
 - 3 § Työrauha
 - 4 § Paikallinen sopiminen

Pöytäkirjamerkintä: **Paikalliset sopimukset, jotka on sovittu SOTE-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan henkilöstön osalta ennen 1.9.2021, ovat edelleen voimassa paikallisen sopimuksen irtisanomismääräyksen ja muiden ehtojen mukaisesti.** Uusissa paikallisissa sopimuksissa on huomioitava pääsopimuksen lisäksi SOTE-sopimuksen I luvun 4 §:n rajoitukset.

Muut yleisen osan määräykset

- **Muilta osin viitataan KVTES I luvun Yleisen osan määräyksiin:**
 - 2 § Sopimuksen suhde aikaisempiin palvelussuhteen ehtoihin
 - 5 § Työnantajan yleiset oikeudet
 - 6 § Työsuhteen ja siihen perustuvien oikeuksien alkaminen
 - 7 § Virantoimitus
 - 8 § Palvelussuhteen jatkuminen keskeytymättä
 - 9 § Lääkärintodistuksen esittäminen
 - 10 § Työntekijän tehtävät

II luku Palkkaus

Palkkaus

- Palkkausmääräykset on kirjoitettu kokonaisuudessaan SOTE-sopimukseen.
- Palkkausmääräyksiin on tehty vain teknisiä muutoksia tässä vaiheessa. Sopimusmääräykset vastaavat KVTES palkkausluvun määräyksiä.
- Palkkausluvussa on liitteet 1-3:
 - Liite 1 on palkkahinnoitteluliite terveydenhuollon hoitohenkilöstölle. Se vastaa entistä KVTES liitettä 3.
 - Liite 2 on palkkahinnoitteluliite sosiaalihuollon henkilöstölle. Se vastaa entisiä KVTES liitettä 4.
 - Liite 3 on suositus palkkatilastoinnin edistämiseksi. Se vastaa entistä KVTES liitettä 9.

Palkkaustyöryhmä jatkaa työtä

- Palkkaustyöryhmä jatkaa ilman keskeytystä työtä. Palkkaustyöryhmän tehtävänä on kehittää palkkausjärjestelmää ja palkkausmääräyksiä. Työryhmä voi simuloida ja pilotoida erilaisia palkkausmalleja ja –määräyksiä.
- Palkkaustyöryhmässä aloitetaan hinnoitteluliitteistä neuvottelemisen. 27.5.2020 sovimme, että SOTE-sopimukseen tulee alustavasti ainakin seuraavat liitteet:
 - Liite 1: Johto-, esimies-, erityisasiantuntijatehtävät sekä hinnoittelemattomat muut asiantuntijatehtävät
 - Liite 2: Hoito- ja hoiva-alan asiantuntijatehtävät
 - Liite 3: Hoito- ja hoiva-alan asiantuntijatehtävät
 - Liite 4: Sosiaalityön ja sosiaalihuollon asiantuntijatehtävät
 - Liite 5: Soten peruspalvelutehtävät

III luku Työaika

Työaika

- Työaikamääräykset on kirjoitettu kokonaisuudessaan SOTE-sopimukseen.
- Työaikamääräyksiin on tehty pääasiassa vain teknisiä muutoksia tässä vaiheessa. Sopimusmääräykset vastaavat pääosin KVTES työaikaluvun määräyksiä.
- *Kahvitauko - termi on korvattu termillä palautumistauko.* Määräyksen sisältö ei ole muuttunut.
- *Uusia määräyksiä on sovittu jaksotyötä tekeville: III luvun 9 § 5 ja 6 mom.*
- Työaikaluvussa on liite 4, joka on vastaava kuin KVTES liite 18.
- Työaikatyöryhmä jatkaa ilman keskeytystä työtään. *Työaikatyöryhmän tehtävänä on kehittää työaikajärjestelmiä ja -määräyksiä sosiaali- ja terveystieteiden toimintoja ja palveluja sekä henkilöstön terveyttä ja työhyvinvointia tukeviksi.* Työryhmä voi simuloida ja pilotoida erilaisia työaikamalleja ja – määräyksiä. Työryhmä seuraa uusien määräysten toimivuutta ja kartoittaa työvuorosuunnittelun ja toteuttamisen kokonaistilannetta SOTE-työnantajilla. Työryhmä selvittää myös mahdollisuudet vähentää erimielisyystilanteita päivittäisen lepotauon osalta siten, että ratkaisuvaihtoehtoissa huomioidaan myös työntekijöiden/viranhaltijoiden mahdollisuus ruokailla joutuisasti työajalla.

Uusi III luvun 9 § 5 mom.: Vuorokausilepo jaksotyössä

- SOTE-sopimuksen työaikaluvun 9 §:ssä on sovittu uudesta 5 momentista. Se koskee jaksotyötä.
- Myös SOTE-sopimuksessa sovelletaan työaikalain 25 §:ää. Työntekijälle/viranhaltijalle on annettava jokaisen työvuoron alkamista seuraavan 24 tunnin aikana vähintään 11 tunnin keskeytymätön lepoaika varallaoloaikana tehtyä työtä lukuun ottamatta. Työn järjestelyistä liittyvistä syistä jaksotyössä vuorokausilepo saadaan kuitenkin lyhentää yhdeksään tuntiin työaikalain 25 § 1 momentin edellyttämällä tavalla.
- SOTE-sopimuksessa on sovittu, että edellä mainitun työaikalain säännön lisäksi **vuorokausilevon lyhentämisestä 9 tuntiin voidaan tehdä pääsopimuksen mukainen paikallinen työ- ja virkaehtosopimus. Sopimuksella voidaan laajemmin poiketa vuorokausilevon antamisesta.** Paikallisen sopimisen määräysten soveltaminen työntekijään/viranhaltijaan edellyttää lisäksi **työntekijän/viranhaltijan suostumusta. Tästä edellytyksestä ei voida poiketa paikallisella sopimuksella.**

Uusi III luvun 9 § 5 mom.: Vuorokausilepo jaksotyössä

- Korvaava lepoaika on annettava seuraavan vuorokausilevon yhteydessä tai jos se ei ole työn järjestelyistä johtuvista painavista syistä mahdollista, niin pian kuin se on mahdollista, kuitenkin 14 vuorokauden kuluessa. Korvaava lepoaika annetaan yhdenjaksoisena, eikä sitä saa sijoittaa varallaoloajalle.
- Määräys on määräaikainen ja voimassa 1.9.2021 - 28.2.2022. SOTE-sopimuksen valtakunnalliset sopimusosapuolet seuraavat määräyksen toimivuutta sekä paikallisten sopimusten vaikutuksia.
- Ko. momentin määräaikaisuuden estämättä voidaan tehdä myös toistaiseksi voimassa olevia paikallisia sopimuksia. Paikalliset työ- ja virkaehtosopimukset pysyvät voimassa irtisanomismääräysten mukaisesti myös 28.2.2022 jälkeen riippumatta valtakunnallisen sopimusmääräyksen määräaikaisuudesta.

Uusi III luvun 9 § 5 mom.: Vuorokausilepo jaksotyössä

- Uusi määräys mahdollistaa käytännössä paikallisesti sopimisen seuraavista asioista:
 - Ilta – aamu yhdistelmät, pätkäaamu – yövuoro yhdistelmät, 13-15 tunnin työvuorot.
- Perustuu työntekijän suostumukseen, siirtää direktiota työntekijälle.
- Kuntatyönantajalla valvontavelvollisuus, jos työnantaja ei noudata työntekijän suostumusta eikä kyse ole TAL:n 25§ 1mom tilanteesta.
- Kuntatyönantajalla valvontavelvollisuus, jos työnantaja ei anna korvaavaa lepoa SOTE-sopimuksen ja lain edellyttämällä tavalla.
- Uusi määräys lisää joustavuutta autonomiseen työvuorosuunnitteluun, vähentää tarvetta ykkösvapaille sekä mahdollistaa vapaapäivien keskittämisen lisäämistä.

Uusi III luvun 9 § 6 mom.: Vapaapäivien sijoittelu jaksotyössä

- Viikkolepo määräytyy SOTE-sopimuksen työaikaluvun 24 §:n mukaisesti. Vapaapäivien sijoitteluun jaksotyössä on lisäksi sovittu uusi 9 § 6 momentti.
- SOTE-sopimuksen uuden työaikaluvun 9 § 6 momentin mukaan, jollei toimintojen luonne muuta vaadi, työntekijän/viranhaltijan säännöllinen työaika sijoitetaan viidelle työpäivälle viikossa. Näin on ollut myös KVTES-sopimuksessa.
- Uutta on se, että jaksotyössä työvuorot tulee jatkossa suunnitella siten, että työntekijälle/viranhaltijalle annetaan vähintään kaksi vapaapäivää viikkoa kohden.
 - Uuden määräyksen mukaan viikkolepo jaksotyössä voidaan suunnitella esimerkiksi niin, että 3 viikon työaikajaksossa viikolla 1 on yksi vapaapäivä, viikolla 2 kolme vapaapäivää ja viikolla 3 kaksi vapaapäivää.

Uusi III luvun 9 § 6 mom.: Vapaapäivien sijoittelu jaksotyössä

- Vapaapäivät pyritään antamaan peräkkäisinä päivinä viikon aikana. Uutta soveltamisohjeessa on *vähimmäismääräys*, jonka mukaan työntekijälle/viranhaltijalle tulee antaa *vähintään kaksi peräkkäistä vapaapäivää eli kaksi peräkkäistä kalenteripäivää kolmen viikon aikana*.
- Määräyksellä pyritään vähentämään työnkuormitusta työaikajärjestelyin ja vaikuttamaan myönteisesti työhyvinvointiin. Vähimmäismääräystä ei tule käyttää siten, että peräkkäisten vapaiden määrä vähenee nykyisestä.
- Määräys on voimassa 1.9.2021 - 28.2.2022. SOTE-sopimuksen valtakunnalliset sopimusosapuolet seuraavat määräyksen toimivuutta ja kartoittavat työvuorosuunnittelun ja toteuttamisen kokonaistilannetta SOTE-työnantajilla.

Uusi III luvun 9 § 6 mom.: Vapaapäivien sijoittelu jaksotyössä

- Uusi määräys turvaa, että jaksotyötä tekevillä on annettava kolmen viikon tasoittamisjaksossa vähintään kuusi vapaapäivää (esiintynyt mm. viiden, jopa neljän vapaan listoja).
- Pyrkimys on, että vapaat olisivat aina peräkkäisiä ja mahdollisuuksien mukaan lauantai-sunnuntai yhdistelminä.
- Perälautana on se, että vähintään kerran kolmessa viikossa tulee olla kaksi peräkkäistä vapaapäivää.
- Vapaapäivä on kalenteripäivä, eli alkaa klo 00 ja päättyy klo 24. Eli enää ei voida väittää, että esimerkiksi nukkumispäivä olisi vapaapäivä.
- Uusi määräys lisää joustavuutta autonomiseen työvuorosuunnitteluun.
- Uusi määräys ohjaa vapaapäivien keskittämiseen ja pidempiin vapaaputkiin.
- Uusi määräys vähentää työvuorojen lyhentämistä/pätkimistä.

Viittaukset KVTES-määräyksiin

SOTE-sopimuksen viittaukset KVTES:n määräyksiin

- Viittaukset KVTES:n määräyksiin on toteutettu Lääkärisopimusta (LS) vastaavalla tavalla.
- Luvun 1 osalta katso dia 27
- Luku IV (Vuosiloma)
- Luku V (Virka- ja työvapaat sekä perhevapaat)
- Luku VI (Kustannusten ja luontoissuoritusten korvaaminen)
- Luku VII (Luottamusmiehet)
- Luku VIII (Lomauttaminen, osa-aikaistaminen ja palvelussuhteen päättymisen)
- Liite 16 (Matkakustannusten korvaukset)

Miten SOTE-sopimukseen siirrytään

- SOTE-sopimukseen siirtyminen tapahtuu automaattisesti 1.9.2021.
- Teknisesti siirto suoritetaan työpaikoilla siten, että työnantaja siirtää työ- tai virkasuhteessa olevan SOTE-sopimuksen soveltamisalan piiriin kuuluvan henkilöstön uuden työehtosopimuksen alle.
- Työnantaja ilmoittaa työntekijälle/viranhaltijalle siirrosta. Mietittäessä ilmoitustapaa ja prosessia on hyvä tehdä yhteistyötä luottamusmiesten kanssa.
- **Uusia työsopimuksia ei tehdä. SOTE-sopimuksen voimaantuleminen ei edellytä henkilökohtaisten työsopimusten päivittämistä.**

Suomen suurimman alakohtaisen työ- ja virkaehtosopimuksen merkitys ja tulevaisuus

- SOTE-sopimus oli Tehyn ja SuPerin tärkein yhteinen 2020 neuvottelukierroksen tavoite, joka saavutettiin muiden järjestöjen ja KT:n vastustuksesta huolimatta.
- Kuntasektorille syntyi kokonaan uusi sopimusala, mikä on historiallista. Samalla SOTE-sopimuksesta tulee maan suurin alakohtainen työ- ja virkaehtosopimus, jonka piirissä on noin 180 000 työntekijää.
- Sote-henkilöstön työehtoihin keskittyvä sopimus tulee helpottamaan ratkaisujen löytämistä sosiaali- ja terveydenhuollon alakohtaisiin ongelmiin, mikä on ollut haasteellista aiemmassa hyvin monialaisessa yleisessä kuntasopimuksessa. Korona-aika on vain korostanut tarvetta juuri sote-alan vetovoiman ja työehtojen parantamiseen.
- Vaikka nyt ei käytkään varsinaista työmarkkinakierrosta, vaan neuvoteltiin sopimuskaudella työrauhan voimassa ollessa, SOTE-sopimuksen jaksotyöaika koskeviin määräyksiin saatiin eräitä parannuksia. Nämä edistysaskeleet osoittavat, että sote-sektorin omalle sopimusosalalle on todella ollut tarvetta. Vaikuttaa myös siltä, että työnantajapuolellakin on alettu hahmottaa alan vetovoimaongelma. Ja mikä tärkeintä, nyt meillä on työvälaineet ja keinot lähteä parantamaan sote-alan työehtoja varsinaisella neuvottelukierroksella 2022.